

mondriaan
fonds

Bevindingen adviescommissie Werkbijdrage kunstinitiatieven

September 2017

De commissie is onder de indruk van de vitaliteit en energie die uit de aanvragen spreekt. Hoewel ze constateert dat het aantal aanvragen in absolute zin is verminderd ten opzichte van de voorgaande twee open oproepen, meent ze dat het geheel in kwalitatieve zin is verbeterd. Het zijn initiatieven die, soms in los verband opererend, veel activiteiten ontwikkelen waarin onderzoek, experiment en productie centraal staan. Daarmee vervullen de initiatieven een aanvullende rol op de activiteiten van musea en presentatie-instellingen. Het zijn belangrijke plekken in de overgang van academie naar de professionele kunstwereld, maar vooral van belang vanwege de aandacht die ze hebben voor niches, afwijkende voorkeuren en experimenten waarvoor in het reguliere circuit minder tot geen plaats is.

Op deze derde oproep hebben weer veel nieuwe initiatieven (31) gereageerd, naast een aantal initiatieven dat al eens eerder een aanvraag deed of een bijdrage heeft ontvangen (18). Verreweg het grootste aantal aanvragen was afkomstig uit de Randstad (36). De overige aanvragen kwamen uit de regio Zuid (5), Midden/Oost (5) en Noord (3). De commissie heeft in de beoordeling van de aanvragen gelet op de samenhang van de artistiek-inhoudelijke uitgangspunten en hoe die tot uitdrukking komen in de activiteiten, het (verwachte) belang van het initiatief en de activiteiten, de rol, positie en werkwijze van het initiatief in Nederland en de verhouding tot de actuele context en andere disciplines, het curriculum van de betrokken personen, de onderzoekende of vernieuwende houding van het initiatief, de manier waarop het initiatief naar buiten treedt, de samenwerkingen en de relevantie van activiteiten uit het recente verleden. Ook de verwachte effecten van een bijdrage werden meegewogen.

De commissie heeft een aantal observaties op basis van de uitkomst van deze open oproep. Ze herkent een groeiend aantal nomadisch opererende initiatieven. Voor sommige is dat een bewuste en artistiek onderbouwde keuze. Voor andere lijkt het een door pragmatisme ingegeven keuze die een reactie is op verlies van een bestaande ruimte of de onmogelijkheid om betaalbare eigen ruimte te vinden als gevolg van de voortschrijdende gentrificatie – met name in de grote steden. De commissie benadrukt dat de keuze voor een nomadisch bestaan om een gedegen reflectie op de betekenis van zo'n praktijk vraagt. Verlies van een eigen presentatieruimte betekent doorgaans ook verlies van herkenbaarheid, vindbaarheid, worteling en (daarmee) zichtbaarheid.

Een zekere naïviteit op het gebied van de verwerving van eigen inkomsten is het kunstinitiatief niet vreemd. Meerdere aanvragen noemen de verkoop van publicaties, multiples of andere artistieke producten als inkomstenbron, terwijl de praktijk daarvan doorgaans weerbarstig is. Ook valt het de commissie op dat veel winst te behalen valt op het gebied van communicatie door een uitgebreidere mailinglist te hanteren, actiever te opereren op sociale media en betere kennis te verwerven van het bestaande publiek. De commissie meent dat meer kansen op vergroting van de inkomsten langs die weg benut zouden kunnen worden, maar realiseert zich eveneens dat initiatieven vanwege hun beperkte omvang en slagkracht daarvoor ook zelden de capaciteiten hebben. Positief in dat verband is dat de meerderheid van de aanvragende initiatieven de bijdrage juist willen inzetten om vaardigheden te ontwikkelen die een duurzame verhoging van de inkomsten en zichtbaarheid kunnen bewerkstelligen.

Daarnaast merkt de commissie op dat inclusiviteit en identiteit in een significant deel van de ingediende aanvragen een grote rol speelt, zowel als reden een kunstinitiatief te starten als in de keuzes in de programmering. Daarbij zou de rol voor kunstenaars en curatoren met een cultureel diverse achtergrond nog prominenter kunnen; de commissie meent dat dit de effectiviteit en het bereik van dergelijke initiatieven zou kunnen vergroten.

Initiatieven vertonen veel overlap, zowel in de gekozen thema's als in de gehanteerde werkwijzen. Naast nomadische praktijken en aandacht voor inclusiviteit en identiteit, is de residency populair en stellen veel initiatieven de kunstpraktijk centraal. De commissie waardeert de mogelijkheden die initiatieven op die manier bieden aan veelal jonge kunstenaars. Speciale waardering heeft de commissie echter voor die initiatieven die een bijzondere positie innemen, bijvoorbeeld omdat zij een residency op een volstrekt unieke plek kunnen, omdat ze een heel specifieke niche binnen de beeldende kunst compromisloos bedienen, omdat ze op een experimentele wijze presenteren en zo hun publiek vinden, of omdat zij een gat in het bestaande lokale aanbod vullen. Deze beoordeling

heeft voor de commissie een hele grote rol gespeeld in het komen tot een advies.

Bij de uiteindelijke keuzes heeft de commissie regionale spreiding expliciet betrokken, in combinatie met de selectie initiatieven die in 2016 een bijdrage van het fonds ontvingen. Uit het noorden, oosten en zuiden van Nederland werden relatief weinig aanvragen ontvangen. Mogelijk heeft dit te maken met een aantal toekenningen die in 2016 werden gedaan aan initiatieven uit die regio's en die daarom nu niet konden aanvragen. Daarnaast sluit het aan bij een eerdere observatie die deze commissie deed over de trek naar de Randstad van alumni van de academies in Groningen, Enschede, Arnhem en Maastricht. Veel initiatieven vloeien voort uit de academies; op die manier zijn Den Haag en Rotterdam een brandpunt van initiatieven en presentatie-instellingen geworden. Dit blijft echter achter in de steden buiten de Randstad. De commissie hoopt dat lokale overheden zich blijven inzetten voor het stimuleren van initiatief. Ten slotte meende de commissie dat initiatieven afvielen wanneer de activiteiten de persoonlijke praktijk van de initiatiefnemer(s) onvoldoende overstegen, omdat de aanvraag te zeer projectgericht was of omdat de aanvraag onvoldoende raakvlakken toonde met hedendaagse beeldende kunst.

De volgende elf initiatieven kregen een positief advies vanwege hun lokaal belang, hun unieke positie, hun bijzondere werkwijze en/of het specifieke publieksbereik.

Cargo in Context
Corridor Project Space
DNK Amsterdam
Expoplu
Extra Extra
Rib
ROZENSTRAAT
Satellietgroep
Suze May Sho
Upominki
VHDG